

ROOISE STREKEN 1

Heemkundige Kring 'De Oude Vrijheid' heeft een werkgroep geschiedenis. Deze gaat regelmatig in de Mooi Rooi Krant een onderwerp uit de Rooise geschiedenis belichten. De rubriek heet 'Rooise streken'. Deze titel kan in meer betekenissen gebruikt worden. Dat is uiteraard ook de bedoeling zoals u in de bijdragen zult kunnen lezen. Hopelijk bezorgen wij u veel leesplezier!

HET ROOISE RAADHUIS OP DE MARKT 1691-1881

De lindeboom bij het Raadhuis op de Markt: Constantijn koopt hem

De Markt heette vroeger 't Sant. Deze benaming was niet voor niks want de Markt was onverhard en schraal begroeid met iets dat op gras leek. In de zomer kon de Markt een grote stofboel zijn en als het flink geregend had veranderde zij in een modderpoel. In de 19^e eeuw wordt het stuk waar de doorgaande weg loopt verhard. Maar pas in 1939 discussieert de Raad serieus over een verharding van de hele Markt. Helaas zou dat wel 10.000 gulden gaan kosten. Uiteraard was dit voor de vroede vadersen 'veuls te veul' en zij zagen hier dan ook van af met de merkwaardige motivatie dat verharding 'de schoonheid van de Markt zou aantasten'. Wel vreemd dat de Raad slechts een jaar later opdracht gaf om het hele Marktplein te voorzien van een laag grint. Over het aantasten van de schoonheid werd met geen woord gerept: politiek is soms ondoorgrondelijk. De echte verharding kwam pas na de Tweede Wereldoorlog, in 1959: een half miljoen steentjes. Uiteraard waren het gebruikte, want die zijn goedkoper.

Midden op de Markt, op de plaats waar nu de kiosk staat stond het eerste Rooise Raadhuis. Het stamt uit 1691. Tegelijkertijd werd er naast het raadhuis ook een lindeboom geplant en er was een lindepoel. Deze diende voor het drenken van het vee en zondig als reservoir voor bluswater.

De lindeboom is al van oudsher - de tijd van de Kelten en Germanen - een symbolische boom. Hier werd recht gesproken en onder deze boom werden ook huwelijken gesloten. De duimen van de geliefden werden dan in de bast gedrukt.

De lindeboom heeft het bijna 200 jaar volgehouden. De boom, die vooral symbolische waarde had, werd in 1875, nadat hij gedeeltelijk was omgewaaid, openbaar verkocht. Oud-burgemeester Constantijn van Vessem, grootvader van de in 2016 overleden en 'in Rooi wereldberoemde' Xander, was de 'gelukkige' voor 28 gulden en 50 cent. In die tijd was dat een kapitaal, voor een arbeider zelfs meerdere weeklonen.

Van Vessem was burgemeester in Rooi van 1855 tot 1873. Hij is, vanaf de Franse tijd (1795) tot de fusie van Rooi met Schijndel en Veghel in 2017, een van de twee enige Rooise burgemeesters van eigen bodem geweest. De andere was Jean van Hombergh. Hij bekleedde dit ambt van 1813 tot 1833. De familie Van Hombergh was een van oorsprong adellijke familie die al rond 1680 uit Silezië naar Rooi gekomen was. Silezië is een gebied in Midden Europa, nu in Polen. In Rooi is nog een straat naar Van Hombergh genoemd. Om onbekende redenen moet Constantijn van Vessem het zonder straatnaam stellen. Er is zelfs geen steegje dat zijn naam draagt.

Vóór de Franse tijd waren er in Rooi geen burgemeesters, wel 5 'borghemeesters'. Olland, Nijnsel en Vressel, 'De Oude Vrijheid', Gemonde en ook Eerde hadden er ieder één. Het borghemeesterschap had echter een heel andere inhoud. Het leek nog niet eens op het huidige burgemeesterschap. Hij was toen voornamelijk de man die 'borg' moest staan voor de belastingopbrengsten uit zijn deel van Rooi. Dit was begrijpelijkerwijs niet altijd een benijdenswaardige positie. De 'borghemeesters' werden dan ook niet gekozen maar aangewezen. Het ambt dat voor de Franse tijd nog het meest leek op dat van 'onze' burgemeester was dat van de schout.

Het Raadhuis op de Rooise Markt rond 1830. Zoals gebruikelijk stond naast het Raadhuis een lindeboom. Deze was naar traditie, in drie etages gesnoeid. De Markt was nog niet bestraat. Dat zou nog meer dan een eeuw op zich laten wachten. De lindepoel ontbreekt op dit schilderij.

Zondag na de laatste mis: vergaderen en geen kroeg!

De raadsvergaderingen werden op zondag na de laatste mis gehouden. Deze begon toen om negen uur en was al rond half tien afgelopen. Om te voorkomen dat teveel vroege vaders dan de kroeg indoken begon de vergadering dan ook meteen na de mis. Zij bekommerden zich dan om het wel en wee van de dorpsbevolking. Een scherpslijper van een raadslid, die vond dat 'na de laatste mis' geen fatsoenlijke, laat staan exacte, tijdsaanduiding was, vond burgemeester Constantijn van Vessem op zijn weg want *'iedereen was toch van de 'Roomsche Catholijcke godsdienst' en 'zulks heeft sinds onheuglijke tijden plaats gehad en goed gewerkt'*. Hij werd daarin bijgevallen door raadslid Kessler die dit natuurlijk ook vond. Ook hij was absoluut niet vernieuwingsgezind en hing aan het oude. Want zoals het vroeger was, was het goed. Toch gebruikte hij daarbij alsof hij 'een man van de wereld' was, een merkwaardig, maar 'ijzersterk', argument. *'Immers', zei hij, 'het was ook bij de chineeschen de gewoonte om de bestaande gebruiken te behouden'*.

Kiosk in plaats van Raadhuis

In 1881 besloot men te verhuizen en het raadhuis af te breken. Al een paar jaar later, in 1885 kreeg het bestuur van Nos Jungit Apollo toestemming op de Markt een kiosk op te richten. NJA, in 1864 ontstaan uit een Rooise liederentafel, had namelijk behoefte aan een muzikent op de Markt. Deze kiosk werd de vervanger van een mobiele kiosk die bij feestelijkheden af en toe op de Markt geplaatst werd. Dit werd dan vaak gesponsord door Constantijn van Vessem. De huidige kiosk is overigens niet die van NJA. Deze stamt uit 1948.

Op de plaats van het oude Raadhuis kwam de kiosk. Deze was veel ranker dan de huidige. De foto is rond 1910 genomen. Rechts zijn nog tramwagons te zien.

bron: heemkundige kring 'De Oude Vrijheid', werkgroep geschiedenis

